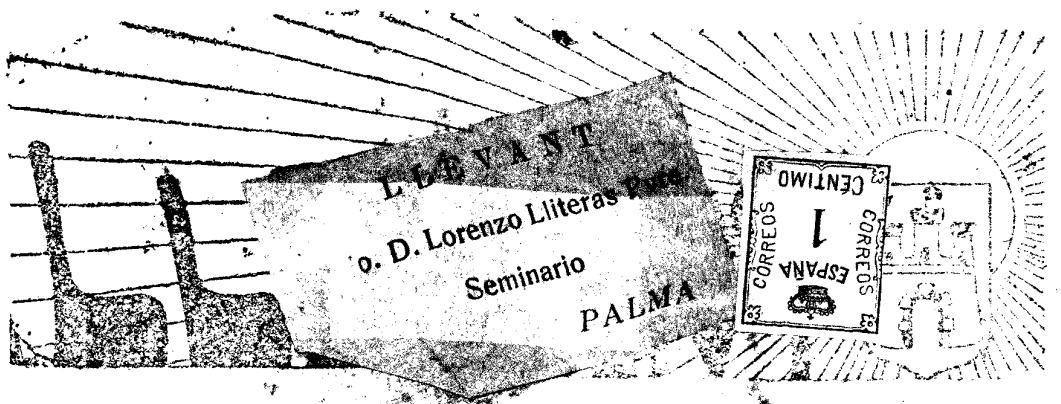

Any VI.—Núm. 133

PREUS

Artà Un trimestre 1'50
A l'ora any 7'00
Al Extranjer id. 10'00

Número solt
0'10 cts.

SETMANARI CATOLIC MALLORQUI

Artà 11 Maig de 1922

PER DEU I PER MALLORCA

Redacció i Administració
Quare Cantóns, 3

D. Francesc Blanes Mestre

MORÍ A LA CIUTAT DE PALMA EL DIA 9 DEL CORRENT
HAGUENT REBUTS ELS SANTS SAGRAMENTS
Y LA BENDICIÓ APOSTÓLICA

— A. C. S. —

Els seus desconsolats fill, filla, filla política, neta, germans (présents i ausent), germanes, germá i germanes polítiques, nabots, cosíns i demás parents fan a sebre als seus amics i coneguts tan dolorosa pèrdua i les pregunen el tenguen present en les seues oracions.

Els Exms. e Ilms Srs. Bisbes de Sió, Mallorca, Lleida i Tenerife s'han dignat concedir indulgències en la forma de costum.

BIBLOGRAFIA I ACCIÓ APOSTÓLICA DEL VBLE. P. FR. ANTONI LLINÁS DE L'OBSERVANCIA DE MALLORCA

CONFERENCIA DEL P. G. TOUS T. O. R.

L'any 1765, el P. Juan Papió publicà l'història del Col·legi Seminari de St. Miquel d'Escornalbou a la província de Catalunya. A n'aquesta si que la coneixem i guardam, i el llibre segon està dedicat exclusivament a la vida del P. Llinás, i a las fundacions de Col·legis de Missions. El P. Juan Papió copia en molts de llocs i casi textualment al P. Espinosa, així és qu'aquesta biografia no és pernoltros gaire interesantsi be no deixa de tenir importancia per lo que atany a la fundació i varons il·lustres d'aquest Col·legi d'Escornalbou.

Faner i diligent espigolador fou el P. Domingo Parrondo, cronista general de tots els Col·legis de Missions d'Espanya, que, servint-se de totes las biografies i histories ja esmentades i beguent a fonts novelles de propia investigació, i utilisant els documents i manuscrits que l'any 1817 li enviaren els guardians de cada un dels Col·legis, compongué i publicà l'any 1818 «Historia de los Colegios Seminarios de Misiones de la Regular Observancia de N. P. S. Francisco, existentes en esta Península de España.» Es un tom de prop de 400 «páginas» dividiten dues parts; en la primera s'ocupa de l'organització dels Col·legis en general; en la segona de l'història particular de cada un d'ells: quant, ahont i qui fou lo fundador.

El treball del P. Parrondo és un treball no de sola síntesis, sino que amb frecuencia purifica i aclareix fets equivocats i posa al seu lloc i amb ordre i puntualitat altres en que esbarraren els anteriors cronis-

tes, per no haver pogut, diu ell mateix, espigolar tan arreu com ell dins els arxius dels Col·legis fundats en la nostra Península. L'història del P. Parrondo es digna de consultar-se i deu haverse de consultar per fer la biografia del P. Antoni Llinás.

El Col·legi del Sant Esperit de la montanya de la província de Valencia també tengué els seus historiadors i cronistes que de rebot parlaren del P. Llinás: El P. Bartomeu Sanxo i el P. Pere Martínez. Amb riquesa de detalls conta el P. Martínez la fundació d'aquest Col·legi preguent-ne les notes dels P. P. Sanxo, Espinosa i Parrondo. Si suprimim d'aquesta crònica lo qu'atany a la fundació del Col·legi, del P. Llinás en parla poc, i lo qu'en diu no és cap cosa qu'estrany, por lo sabuda.

També a Mallorca tengué cronistes i biografes el Vble. Llinás.

Además de les informacions qu'es feren aquí de la seua vida i predicacions de les quals en guardam alguns manuscrits amb gelosia; el Cronista general del Regne en Jeroni Alemany, per completar l'Historia de Mallorca, que no acabá d'estampar, demaná als guardians de les cases Religioses li remetessen noticies de fets i Varons il·lustres dels Convents respectius i amb elles compongué les notes biográfiques del P. Llinás que deixà inédites i que esplotaren i feren seus els Cronistes Mallorquins posteriors. No és que sia molt completa la biografia que mos ne

fa n'Alemany del P. Llinás, però les noves qu'en dona estan documentades i preses, qualcuna d'elles de testimonis oculars. L'estimam i apreciam de cor.

Un poc més tart el P. Antoni Oliver cronista fener i diligent de la Província de Mallorca, l'arxíu de la qual havia arreglat i ordenat i que per aixó el coneixia perfectament, escrigué en bon llatí, entre l'any 1747-1750 «Monumenta Seráfica,, aont euclou la vida del P. Llinás, que és la més completa de totes les escrites a Mallorca. L'hem llegida i estudiada a n'aquesta crònica i les noves que mos ne dona del P. Llinás son veres i segures principalment en lo que atany a coses d'aquí, de manera que amb alguns documents que cita podrem rectificar algunes inexactituds del P. Espinosa. La crònica del P. Oliver es original. Del P. Llinás sols coneixia les oracions fúnebres i les informacions fetes a Mallorca de la seua vida i predicacions, i dels manuscrits del P. Urtiaga i la Crònica del P. Espinosa que se acabá d'estampar a Méxic un any abans (el 1746) sols en tenia noticies. La crònica del P. Oliver será per noltros una font històrica que sempre tindrà un gran valor.

No está molt de temps després del P. Oliver, el P. Gaietà de Mallorca en «Noticias misceláneas pertenecientes a Historia deste Reyno., a escriure un'altre biografia del P. Antoni Llinás. Aquesta biografia no val tant com la del P. Oliver ni es tampoc tant completa. Coneixia el P. Gaietà les oracions fúnebres ja esmenta-

DE LA COMARCA

De Capdepera

Les dues grans millores del poble

Fa una bona temporada, com segurament recordaran els nostros lectors gaballins, que en la Casa Consistorial d'aquest poble, tengué lloc una reunió dont hi assistiren les forces vives d'aquesta mateixa població i algunes persones de relleu de la vila d'Artá: en ella el nostre bon amic D. Rafel Blanes Tolosa parlà llargament sobre la millora per nostros tant desitjada: *la venguda del tren a Capdepera*; del qual senyor en quedarem contentíssims, molt agrats, i en gran manera entusiasmats per les seues fines atencions en vers del nostre millorament i progrés, en una obra de molt de treball i fatiga com és la realització del dit ideal.

Conseqüent, aquest honorable senyor, amb les seues paraules, ha anat treballant continuament l'asunto i sabem per medi de amics confidents que se troba ja a un terreny que millor no'l podem desitjar, suposat el breu temps que hi ha, que s'activa de veres i seriament.

Presentat el pla a Madrid pareix que surgiren algunes dificultats respecte a la aprovació per separat del tros de via de Cala-Ratjada a Artá, però, gracies a Deu, i a l'activitat del anomanat D. Rafel, qui enviá una persona de toia la seua confiança a la capital d'Espanya per solucionar-ho, se creu que fàcilment quedarán del tot arreglats els impediments esmentats.

Sabem també que el President de Ministres D. Antoni Maura va remetre fa molt poc temps una agradable carta a D. Rafel Blanes en la qual feia constar que l'asunto del tren de Cala-Ratjada a Artá corria molt bones aigos.

Igual resen algunes cartes rebudes per l'amo'n Mateu Melis. De totes aquestes notícies n'estam sumament contents.

L'altra, de les dues grans millores qu'hem insinuades és la realització d'un altra ideal per nostros tant desitjat; la concessió d'un *Port de refugi* a Cala-Ratjada.

No fa encara una mesada que el mateix D. Rafel invitá al Ajudant de ma-

rina D. Juan Delgado per a que vengués a visitar aquesta Comarca lleuantina després d'haver-li significat els desitjos de conseguir un port en el lloc dit. Aixís heu feren. Acompanyaren a n'aquests senyors alguns amics d'Artá i Capdepera. Quant foren a Cala-Ratjada se tengué una reunió, a la qual hi assistiren els mariners, i en ella es parlá sobre la principal classe de pesca dels contorns, sobre la conveniencia gran de dedicar-se en especial a pescar certes classes de peix, sobre lo molt que fomenta el Govern aquest ram, i bascant altres coses. Se enterá dit Inspector de pesca de la profunditat que té la mar dins aquesta Cala, del número de mariners que diariament es dediquen a n'aquest art, del número de barques que es refugien an aquest port etc... El senyor Delgado, després d'haver-se enterat, trobá convenientíssim que s'hi construís un port de refugi, ja per les condicions d'aquesta Cala, ja per lo numerós de barques d'aquesta classe, ja per que no n'hi ha cap per tota aquesta ribera.

Els mariners agrats a s'interés demostrat per tals senyors en vers del seu benestar heu celebraren pagant un dinar qu'es feu a c'as Bombu.

Després del poc temps qu'ha passat sabem que aquest asunto va molt be i s'han rebudes molt bones impressions.

Un altre dia acabarem de parlar-ne i donarem noticia d'alguns trámits que s'están fent.

Deu vulga que aquests dos projectes se duguin a terme amb tant d'entusiasme com el que ara sabem que tenen. A n'el nostre entendre son convenientíssims i fins i tot necessaris a n'el nostre poble i comarca.

Corresponsal

Capdepera-8-III-22

De Son Servera

Diuenge passat es feu per tota la vila una capta quin producte ha de ser destinat a socorre els nins afamegats de la desgraciada Russia. Les senyorettes que imploraven la caritat pública pels infelisos russos foren Na Margali-

da Andreu i Na Marga'ida Massanet. El veïnari, mogut a compassió en vers d'aquelles criatures que tant horribles sufriments pateixen, ha donat una quantitat molt considerable i ha elogiat ferm a les dues joves que per espai de llargues hores se desteixiren a fi de replegar recursos per un fi tan noble i caritatiu.

—Per passar alguns dies a S. Servera vengué diuenge passat el Canonge Magistral de la Catedral de Palma M. I. Sr. D. Antoni Sancho. Sia benvingut.

—Continúa el temps fent unes diades amb un sol primaveral i la gent se dedica a entrecavar; el poble queda casi desert tots els dies feners. Soisament queden els manestrals fent teina en les seves botigues i poques persones que no poden anar a n'el camp. Es aixó una honra pel nostre poble, veure com tot-hom treballa. Els conradors esperen, si de tant en quant fa qualche brusca, una anyada de primera.

—El Sindicat Agrícola Católic está fundant dins el seu sene el Seguro del bestiar. Segons notícies fidedignes sabem que ja passen ses noranta bisties que hi ha apuntades i d'aixó se dedueix, en contra de lo que alguns esperaven, qu'el Seguro al instant será un fet dins el nostre Sindicat. — C.

Un congregant serverí

Sant Llorens d'es Cardaçar

DEFUNCIÓ.—Divenres dia 3 de mars, morí en aquesta vila després de rebre els Sants Sagraments i a l'edat de 71 anys l'amo'n Bartomeu Umbert i Cabrer. Era homo de tracto afable, de costums cristianes, treballador i honrat a carta cabal, que se conquistava les simpaties dels qui tractaven i era molt considerat dins la població.

Que Deu l'haja acullit a la Santa Gloria i rébiga la seua familia tota i especialment sos fills i bons amics nostros el Rt. D. Salvador Gaimès Notari Apostólic de Mallorca i en Bartomeu Umbert l'expressió més sincera del nostre condol.

L'ESCOLA DE PÁRVULS.--Després de tenir suspeses alguns mesos les

obres del local escola per pàrvuls que fa edificar el Rt. D. Pere Santandreu Rector d'aquesta vila, de nou se prossegueixen i adeu'ten ferm, de manera que p'el pròxim curs quedarà si Deu ho vol a punt de obrir. Serà aquesta una bona millora per la població.

CARRER NOU.—S'es obert el carrer que va desde la Rectoria cap a l'escola de pàrvuls esmentada. S'hi han sembrats una partida d'abres que l'embelliran i li donaran ombra.

PELS NINS DE RUSSIA.—Les escoles nacionals d'aquesta població han fet respectivament una capta entre els alumnes per ajudar a apagar la fam dels nins de Rússia. Entre les dues han arrellegades unes cinquanta pessetes.

COREMER.—Enguany predica els sermons de corema el Rt. D. Antoni Lliteras, vicari de S. Servera.

DEFUNCIONS

D. Francesc Blanes Mestre

Després d'una curta malaltia i d'haver rebuts els Sants Sagraments i la Bendició Apostòlica morí a la ciutat de Palma en la matinada del dia 9 el distingit propietari de la nostra vila D. Francesc Blanes Mestre (a) Patró.

Eren moltíssimes les relacions i simpaties de que gosava per aixó durant tot el curs de sa malaltia el poble tot se preocupava del seu estat, sentint unanimitat son fatal desenllás.

Era un senyor molt entés en assumptes financers i per aquest motiu eren molts els qui sollicitaven els seus consells i era molt demanat son consells per les entitats més importants de Mallorca. Així és que formava part de las Juntas Directives de la Companyia de Ferrocarrils i del Crèdit Balear i fou una partida d'anys el Representant de la Companyia Arrendataria de Tabacs.

Dins la nostra vila gosava de grans simpaties perque ademés de les bones relacions i amistats com a artanenc i com a propietari s'hi aiegien les conquestades amb els seus conceptes i lloors que no regatejà mai a ningú que'l sollicités.

Fou un bon artanenc que demostrava sempre ajudant a tota obra de millorament en que se sollicitava la seua col·laboració.

Era homo de conviccions religioses i gran activitat haguent també estat President del Centre de Defensa Social de Palma.

Son cadáver fou conduït a la nostra vila en tren mortuori que arribá a les 7 del vespre al que esperava el poble en massa. Arribat, el clero parroquial que havia assistit en creu alsada cantá un Respons en l'estació i s'organisa la Comitiva que p'els carrés de Antoni Blanes, Monserrat Blanes i Parres aná a davant la seua senyorial Casa en que se cantá altre Respons i tot seguit se feu la conducció al Cementiri. Hi havia una gentada fora mida, i entre ella no hi faltava cap persona de les més visibles de la població. A-C-S.

Rébiga la seua distinguida familia, espacialment son fill i amic nostro D. Francesc, la més sincera expressió del nostre sentiment,

D.ª Maria del Carme Zaforteza

El dia 2 del corrent més morí a Ciutat la jova i distingida Senyora D.ª Maria del Carme Zaforteza i Amat, esposa del nostre amic D. Josep Zaforteza. Professor de l'Escola d'Art, i Oficis.

Aquesta senyora que perteneixia a la noble familia Zaforteza que té propietats en la nostra vila i aont venen a estiuejar cada any, era d'un caràcter bondados i simpàtic en extrem que se gonyava la simpatia de quants la tractaven i sa mort es estada molt sentida, majorment per haver baixat a la tomba en plena joventut.

Deu haja acullida a la Santa gloria l'ànima de la bondadosa senyora i rebiga la seua afligida familia i molt espacialment son espós l'expressió del nostre condol.

A. C. S.

Colonia de St. Pere

Van adelantant moltíssim les obres del convent de les Monjes que a cos-

tes i despeses de D. Lluís Despuig se construeix en aqueixa Colonia.

El treball de picapedrer no para ja per poder-se extrenar, si Deu ho vol en el més de Maig pròxim. Está ja cubert tot l'edifici que te una ala central i dues laterals i s'ha comensada la feina de referir, enrajolar i demés interiors.

Segons diuen será una obra digna de la persona que la fa.

El fogaret gonyará moltíssim amb tal millora i pos vecins en tocarán prest ses ventatges

CRÓNICA

DEL TEMPS.—A pesar de no haver encara entrats a la primavera, tot fa semblar-ho; especialment les diades espléndides de sol ardent que fa. Tota la setmana i la passada ha fets dies bons de tot.

AGRICULTURA.—Els conradors ja se queixen un poc de escassetat d'aigo. El desig de que fassa una savó és general, més que per les plantes, per les feines; aixó és l'entrecavada i aixercollada que se fan amb dificultat. Especialment les terres primes s'en comensen a temer de la sequia i Deu vulga que canvi prest la cosa, si convé.

ESTAT SANITARI.—Aquest segueix, gracies a Deu inmillorable, tant que els metges, potecaris i enterradors, tots se queixen de poca feina.

Acabat d'escriure aquesta noticia han tocat un combregá que segons diuen és pen Ferriol de Na Mossa de devora la Central elèctrica.

PELS NINS DE RUSSIA.—En les escoles nacionals de la nostra vila s'ha fet una suscripció pels nins russos afamegats essent enviat lo recaudat al Inspector de 1.ª ensenyansa perque honesca als demés recaudats dins Mallorca.

MOVIMENT DE POBLACIÓ.—Es de tal manera poc el moviment de la població que al anar a pendre les notes de Registre nos hem trobats amb un sol neixement, sense cap mort, ni cap matrimoni. Mes, al anar a cloure aquesta Crònica tenim noticia del següent

MORT.—En Lluís Catayol, carritxé de Soo Norté era a fer carritx i el vespre veient que s'estorbava molt han anat a cercar-lo i l'han trobat mort a la mort.

LA VIDA DES PAREYÉ

GLOSADA P'EN RAMÓN GINARD (A) BUL-LÉ

1

Ara vos vaig a explicá
sa vida d'un pareyé
punt per punt la vos dirè
i no crec equivocá
perque quatre o cinc anys fa
que aquest destino'm vengué.

2

El qui fa de pareyé
te molt poca libertat
perque sempre está enganxat
diuenge i dia fené
hora segura no té
mai está en tranquilidat.

3

Es dissaptes en mollá
molts troten tot es camí
i es diuenge demati
colcún ha d'aná a gordá
ja poreu considerá
es desig que'n deu tení.

4

Tot lo dia está estacat
jegtut per dins ses lliteres
peró te altres quimeres
i de jeure prest s'es cansat
i está més desesperat
que un bou qui té sangoneres.

5

El qui fa de pareyé
no té repós ni consol
que si colca dia plou
sempre té feina que fe,
fa camelles si'n sap té
i colca lligamorros nou.

6

Un pareyé per llaurá
moltes coses ha mesté
dogal llongues i aixengué
i llantures per fermá
restell per desembossá
i camelles que peguin be.

7

Quant heu té tot arreglat
qui res pus ha de cerca
llavó el fan aná a llaurá
pe s'aspre i pe s'aviat (1)
casi sempre está enfadat
i no fa més que batué.

8

En llaurá pe s'aviat
li sol aná un poc més be
si batúa un pareyé
es perque n'está enfadat
emperó quant s'es calmat
parla amb molta d'humildat
perque ja ha considerat
que's batué no está be.

9

I així mos passam la vida
noltros qui som pareyés
son pocs els dies fenés
que devailem a la vila
i encara tothom mos mira
amb sos uis a s'en revés.

10

Un pareyé es molt tirat
segons som pogut notá
que ningú el se vol mirá
i per tot es mal arribat
i en que no haiga pecat
penitencia sempre en fa.

11

Es dijous solen devallá
pareyés qui están llogats
i quant es lluns s'han apagats
llavó s'en han de torná
Intesus solen quedá
per anarsen tots plegats.

12

Un vespre amb molt poca lluna
es ben cert i heu puc contá
que m'en anava a colgá
amb en Pulit i en Cumuna
sols no poriem dí pruna
ni puriem conversá.

13

Erem jo i ets altres dos
qui mos n'anavem a durmi
varem pendre pes camí
trobant molts d'encalladós
jo planya ets altres dos
i em puria planyé a mí.

14

Tanta fosca derramá
aquest vespre piadós
que ni jo ni ets altres dos
res puriem destríá.

per mi amb sort varem jugá
perque cap en va quedá
sembrat pes encalladós.

15

Essé valents mos valgué
perque varem arribá
ja poreu considerá
lo que passa un pareyé
no vos dic tot lo que sé
perque massa llarg será.

16

En vení es temps des sembrá
es molt lo que ha de sufrí
perque'l criden demati
i tot d'una ha de beraná
i ara ja poreu pensá
sa talent que deu tení.

17

I no mos queda més que fe
que a l'obedienci está
ha de sufrí i treballá
el qui fa de pareyé
i si's parey no li va bé
mai té ganes de cantá.

18

I entre soques i clapés
i pedres molt aficades
sempre feim escabussades
perque mos reti un poc més
i es llaurá ja mos put més
que una bota d'arangades.

19

Un homo qu'está llogat
trob que n'es de compati
germans m'heu de corretgi
si'n colca cosa he faltat
i ara per havé acabat
sa darrera vaig a dí.

20

Crec que tots me coneixeu
derque som un poc notat
qui ha fet aquest glosat
també va fe es de sa Creu
i si es que'm necessiteu
vos serviré amb llealtat.

TIPOGRAFIA CATÓLICA**DE****A. FERRER GINART**

En aquesta impremta poden encarregar qualsevol treball d'impressió.

TARJETES DE VISITA D'ANUNC, RECORDATORIS, CARTES I SOBRES, FACTURES I TOTA CASTA DE TREBALLS TIPOGRÁFICS.

Especialitat en impresos per correus, mestres i carabiners segons els models oficials

Ademés en ella se poden demanar

ARTICLES DE PAPELERIA, TINTES OBJECTES D'ESCRIPTORI I LLIBRES DE TOTA CASTA.

Especialitat en llibres i articles escolars.

EN PREUS, COMPETEIX AMB LES MILLORS CASES DE FORA.

Carrer dels Quatre Cantons - ARTA

SERVICIO DE CARRUAJES DE BARTOLOMÉ FLAQUER

(A) MANGOL

A todas las llegadas del Ferrocarril hay coche que parte directo para Cadepera y Calarratjada y de estos puntos sale otro para todas las salidas de tren.

Hay también coches disponibles para las Cuevas y viajes extraordinarios.

AGENCIA DE TRANSPORTES

Se sirven encargos para Palma y Estaciones intermedias.

PLASETA DEL MARCHANDO.

GRANDES ALMACENES

San Joé

DE

Vda. Ignacio Figuerola

HOY, COMO NADIE

detalla en precios, esta casa, todas las

GRANDES NOVEDADES

Únicos almacenes que tienen en grandes existencias

**TUDO LO QUE SE REQUIERE PARA
VESTIR Y CALZAR**

y que venden más barato que nadie

Teléfono 217

|

Precio fijo

ESTA CASA NO TIENE SUCURSALES

La Fonda Randa, de Esteva

Carré de Palma, 48—ARTA

S'ES OBERTA FA POC. TOT ES NOU
I LLAMPANT. SERVICI ESMERADISSIM

Prontitut

SEGUREDAT I ECONOMIA

¿Voleu estar ben servits?

EN JAUME PICO

(A) ROTCHET

a posada una nova Agencia entre Artá i Palma

Serveix amb prontitut i seguredat tota classe d'encàrregs.

Direcció a Palma: Harina 38. An es costat des Centro Farmacéutic.

Artá-Figueral 43

¡Artanenc, escoltau!

Si's paraigo está espenyat
i el voleu fe arretglá

n'Andreu Rauxé el dobará
ben barato i aviat.

En lo que també es trompat

es en fernes de llanué

posa lligades d'acé

a ribells i greixoneres

adoba pelles, calderes

i màquines de quinqué.

CARRER RECTA--ARTÁ

Biscalmades i panets

En foc se torben millós que a la

PANADERIA Victoria

ES FORN NOU

D'EN

Miquel Boca Castell

A sa botiga hei trobareu sempre pans, panets,
galletes, bescuits, rollets, i tota casta de pasticeria

TAMBE SE SERVEIX A DOMICILI

Netedat, prontitut i economia

DESPAIG Carrer de Palma 3 bis. ARTA

¡ATENCIÓN!

Compra carros y carretones en cualquier estado se encuentren

Gabriel Carrió

PEDRA PLANA, 7 - ARTÁ

DISPONIBLE